

Õiguskantsler

Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie nr

Meie 22.09.2022 nr 10-2/221340/2204973

Välismaalaste hääleõigusest kohaliku omavalitsuse volikogu valimisel

Austatud Riigikogu liige Henn Põlluaas

Täna Teid õiguskantsleri aastaülevaate tutvustamisel esitatud [kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust](#) (KOVVS) puudutava küsimuse eest.

KOVVS § 5¹ kohaselt on välismaalane selle seaduse tähenduses isik, kes ei ole Eesti ega muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik. KOVVS § 5 lõike 2 punkti 1 järgi peab välismaalane volikogu valimisel hääleõiguse omamiseks elama Eestis pikaajalise elaniku elamisloa või alalise elamisõiguse alusel. Kandideerimisõigust välismaalastel ei ole. Välismaalastel pole Riigikogu valimisel ega rahvahääletusel osalemise õigust, seega ei saa nad osaleda riigielu suunamises. See on kirjas põhiseaduses.

[Välismaalaste seaduse](#) (VMS) § 232 lõike 1 punktis 1 on öeldud, et pikaajalise elaniku elamisloa saamiseks peab välismaalane olema elanud Eestis elamisloa alusel vähemalt viis aastat vahetult enne pikaajalise elaniku elamisloa taotluse esitamist (sama paragrahvi lõigetes 2¹ ja 3 sisalduvad mõned erandid).

Lisaks peab pikaajalise elaniku elamisloa saamiseks välismaalasel olema legaalne sissetulek, ravikindlustus ja rahvastikuregistrisse kantud elukoht ning ta peab oskama eesti keelt vähemalt alg- e B1 tasemel (VMS § 232 lg 1 ja § 234 lg 1). Pikaajalise elamisloa mitteandmise ja pikaajalise elamisloa kehtetuks tunnistamise alused on seaduses kirjas, mh on aluste seas oht avalikule korrale või julgeolekule, Eestist ärakolimise jpm (VMS § 237 ja § 241).

[Euroopa Liidu kodaniku seaduse](#) (ELKS) § 45 lõike 1 järgi on õigus alalisele elamisõigusele Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmel, kes on tähtajalise elamisõiguse alusel Eestis elanud viis aastat järjest (ka siin on sama paragrahvi lõikes 2 tehtud mõned mööndused).

Seega tuleneb viidatud sätete koostoimest, et kohaliku omavalitsuse volikogu valimisel hääleõiguse saamiseks peab välismaalane olema Eestis seaduslikult elanud üldjuhul vähemalt viis aastat.

Varem sisaldas KOVVS § 5 lõige 2 veel tingimust (punkt 2), et volikogu valimisel hääleõiguse saamiseks peab välismaalane olema elanud konkreetses linnas või vallas vähemalt viimased viis aastat. See tähendas, et välismaalane võis olla Eestis elanud näiteks 20 aastat, aga ühest kohaliku

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

omavalitsuse üksusest teise kolides kaotas ta viieks aastaks hääletamisõiguse. KOVVS § 5 lõike 2 punkt 2 muutus kehtetuks 18. novembril 2006.

Seevastu Euroopa Liidu kodanikud saavad volikogu valimistel hääleõiguse samadel tingimustel nagu Eesti Vabariigi kodanikud, sest Euroopa Liidu toimimise lepingu art 20 lõike 2 punkt b sätestab, et Euroopa Liidu kodanikel on õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel ja elukohajärgse liikmesriigi kohaliku omavalitsuse valimistel selle riigi kodanikega võrdsetel tingimustel. Kuna kehtivas KOVVS-is ei ole ette nähtud, et Eesti Vabariigi kodanik peaks olema enne valimispäeva teatud aja Eestis elanud, siis ei pea ka Euroopa Liidu kodanik olema selleks enne Eestis elanud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise